

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПСИХОЛОГИЯ“

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д.пс.н. Майяна Милчева Митевска,

ОТНОСНО: дисертационен труд на МАГИДА АБУ АЯШ МУРАД

на тема

**„ВЛИЯНИЕ НА ПОРЕДНОСТТА НА РАЖДАНЕТО НА АРАБСКИТЕ
ДЕЦА В ИЗРАЕЛ ВЪРХУ ТЯХНОТО ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ”**

за присъждане на образователна и научна степен “доктор”
Професионално направление 3.2. „Психология“
Докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“

Научен ръководител:
Проф. д.н. Румен Стаматов

Становището е възложено по решение на Научното жури, определено със Заповед на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ №232/01.04.2024 г. Дисертационният труд е обсъден на заседание в Катедра „Психология“ към Юридически факултет при Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ и е насочен към защита.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Изследваният в дисертационния труд проблем е актуален както за педагогическата и възрастова психология, така и за проучването на субективното благополучие, тъй като споделяният опит в семейството допринася за изграждането на личността на индивида, а личностните черти са свързани със субективното благополучие и професионалните постижения. „Редът на раждане и отношенията между братята и сестрите имат тясна връзка, когато се разглеждат отношенията между тях в контекста на социализацията, емоционалната компетентност и социалното разбиране, както и при идентификацията на средата, формирането на идентичност и стремежи в отговор на възприетите характеристики на братята и сестрите“. Актуалността на темата произтича от факта, че липсват изследвания в тази област, в които да участват както еврейски, така и арабски деца.

Познаване на проблема

Вниквайки в съдържанието на дисертационния труд, става ясно, че докторантката отлично познава състоянието на разработвания проблем по отношение на типа култура в арабския и еврейския сектор. Създава отлично впечатление задълбочената ѝ и критична оценка на състоянието на процесите, съпътстващи личностното израстване, както и появяващите се при реализирането му препятствия. „Освен това социалната сплотеност между арабския и еврейския сектор оказва влияние върху нивата на дистрес при децата. Редът на раждане обхваща всички сектори и култури в Израел, поради което всички еврейски и арабски деца могат да определят конкретна позиция в семейството по отношение на другите братя и сестри, която се превръща в техен личен етикет. Следователно редът на раждане оказва влияние върху личностните характеристики на децата“. И в тази връзка са използвани съвкупност от подходи и аналитични инструменти за оценка, анализ и прогнозиране.

Методика на изследването

Магида Абу Аяш Мурад е приложила методология, адекватна на изследваната проблематика и на издигнатите хипотези.

Дизайнът на изследването включва анкетно проучване за диагностика главно сред израелски деца от 1 до 8 клас от училища, избрани на случаен принцип в Израел. Приложената методика позволява да се постигне поставената цел на дисертационния труд и да се получат адекватни отговори на зададените въпроси и задачи, релевантна е на обекта изследването и на издигнатите хипотези. В проучването е използван количествен метод, при който количествените данни (цифрови данни) са събрани от извадка, която представлява целевата група (израелски деца).

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Магида Абу Аяш Мурад е развила разсъжденията си в увод, три глави, всяка с конкретни изводи, и заключение в общо 180 страници. Основният текст съдържа 10 фигури и 51 таблици. Списъкът на цитираната литература се състои от 74 източника на английски език и 7 приложения.

Стегнатото и логически последователно съдържание на дисертационния труд е допринесло да бъдат обхванати проблемите в достатъчно широка степен. Главите на дисертационния труд имат завършен характер, преходите между тях са плавни и логично предпоставени, даващи възможност за решаването на проблема, заложен в целта на изследването.

Докторантката познава съвременното състояние на изследвания проблем, което е показано чрез анализа на научните източници от последното десетилетие.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите в дисертационния труд на Магида Абу Аяш Мурад са в професионалното направление „Психология” и могат най-общо да бъдат характеризирани както следва:

1. Формулиран е и е обоснован научен проблем в областта на детско-юношеското развитие.

2. Разработване на програми за интервенция за овладяване на нивата на психологически дистрес в училищна среда.

3. Получени са нови знания за интеракцията учител – родител – дете във връзка с усвояването на знания и поредността на раждане.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Статиите са три и са публикувани в реферирани научни издания. Начинът на разработване и представяне на резултатите, стилът, езикът и външната форма отговарят на изискванията и стандартите за академични научни публикации.

Автореферат

Представеният автореферат съответства на изискванията и отразява основните тези, направените изводи и научните постижения в дисертационния труд.

Критични забележки и препоръки

Нямам съществени бележки по отношение на научната и публикационната дейност на кандидата, както и към заявените приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Появата и реализирането на дисертационен труд заслужава подкрепа, доколкото усилията на неговата авторка са насочени към подпомагане на описания по-горе процес, а резултатите биха могли да го оптимизират във висока степен в настоящия момент. Дисертационният труд *съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват и на специфичните изисквания на ЗРАСРБ.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от дисертационния труд, автореферата, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘ДОКТОР’ на МАГИДА АБУ АЯШ-МУРАД в Професионално направление 3.2. „Психология“ Докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“

19.02.2023 г.

Изготвил становището:

гр. Варна

(проф. д.пс.н. Майяна

Митевска)